

OKUL ÖNCESİ ÖĞRENCİLERİNİN OKULA UYUM SÜRECİNDE ÖĞRETMENLERİN KARŞILAŞTIĞI SORUNLAR VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

Semra Başaran

Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Eğitim Fakültesi, semrabasaran@mu.edu.tr

Büşra Gökmen

Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Eğitim Fakültesi, busragokmen888@hotmail.com

Burçak Akdağ

Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Eğitim Fakültesi, burcakakdag@hotmail.com

Özet

Bu çalışmanın amacı okul öncesi öğretmenlerinin okula yeni başlayan çocukların okula uyum sürecinde karşılaştıkları sorunları tespit etmek ve bu sorunlar doğrultusunda çözüm önerileri geliştirmektir. Nitel araştırma yöntemlerinden görüşme yöntemine dayalı olarak gerçekleştirilen çalışmanın verileri 2013-2014 eğitim yılı bahar döneminde, Muğla merkez ilçesi sınırları içinde yer alan okullarda görev yapmakta olan 18 öğretmenden görüşme yoluyla elde edilmiştir. Görüşmelerde araştırmacılar tarafından geliştirilen yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Elde edilen veriler, nitel veri çözümleme tekniklerinden içerik analizi kullanılarak çözümlenmiştir. Araştırma, okul öncesi dönemde okula uyum uygulamalarının sınırlı düzeyde gerçekleştirildiğini ortaya koymuştur. Bu sürecin verimliliğinin artırılması için okula uyum uygulamalarının tarafların katılımı ile birlikte planlanarak en uygun zamanda hayata geçirilmesi ve sonrasında izleme değerlendirme çalışmalarının yapılması önerilmiştir.

Anahtar Sözcükler: Okul öncesinde okula uyum, okul öncesi eğitim, öğretmen

THE PROBLEMS TEACHERS FACED DURING THE PRESCHOOL ADJUSTMENT PERIOD AND RECOMMENDATIONS REGARDING SOLUTIONS

Abstract

The purpose of the study was to describe the problems that are faced during the adjustment period of preschool children at the very beginning of the school year and to make recommendations regarding solutions to these problems. This study was a qualitative study in which a total of 18 preschool education teachers were interviewed in school year 2013-2014 in the schools in Muğla. In order to collect data, a semi-structured interview form was used. Content analysis was conducted in order to analyze the data. The results revealed that preschool adjustment implementations are conducted at minimum level at schools. In order to increase the quality of the preschool adjustment implementations, this process should be planned by all stakeholders, implemented on time, and monitored.

Key words: Preschool adjustment, preschool education, teacher

1. GİRİŞ

Çocuklar dünyaya geldikleri andan itibaren buldukları güvenli aile ortamından ilk olarak okul öncesi eğitimi için ayrılırlar. Çocukların yeni ortama alışma sürecinde rol oynayan birçok faktör vardır. Bu faktörlerden en önemlileri; öğretmen, akran ilişkileri, ebeveyn tutumlarıdır. Bunların yanı sıra okulun fiziki yapısı, çevre koşulları vb. faktörler de okula uyum sürecini etkiler. Bu faktörlerin etkisiyle bazı çocuklar okula daha çabuk uyum sağlarken ve “uyumlu çocuk” olarak tanımlanırken, bazıları ise uyum sorunları ile karşılaşabilmekte ve hayatlarının uzun bir dönemini alacak okul yıllarının daha başında “uyumsuz çocuk” olarak tanımlanabilmektedirler.

“Uyum, çocuğun sahip olduğu özellikleri ile kendi benliği ve içinde bulunduğu çevre arasında dengeli bir ilişki kurabilmesi ve sürdürebilmesidir” (Doğan, Kelleci, Sabancıoğulları ve Aydın; 2008, s. 47). Bu özelliklere sahip kendisiyle ve çevresiyle ahenkli ilişkiler kurabilen çocuklar için “uyumlu çocuklar” denilmektedir”. “Uyumsuz çocuklar” ise kendi benliği ile ve çevresiyle dengeli ve etkili ilişki kurma, geliştirme ve sürdürmede güçlük çeken, bu yüzden gelişimleri olumsuz etkilenen ve kimi zaman da düzeltilemeyen davranışlara sahip çocuklardır (Doğan vd., 2008).

Çocukların sağlıklı yetişmeleri ve çevreye uyum sağlamaları sağlıklı ve başarılı bir toplumun temelini oluşturur. Bu açıdan bakıldığında, doğdukları andan itibaren bireylerin sağlıklı davranışları edinmelerinin ve bu konuda desteklenmelerinin önemi anlaşılmaktadır. Bireyin yaşamını sürdürebilmesi için değişen koşullara uyum sağlayabilmesi ve uyum sağlayabilme gereksinimlerinin karşılanması gerekmektedir (Başar, 1999; Kaya, Genç, Kaya ve Pehlivan, (2007).

Araştırmacılar, okula uyumu çok yönlü bir kavram olmasının yanı sıra çocukların sadece okul başarısı olarak değil, aynı zamanda çocukların okula yönelik duygusal tutum ve davranışlarını ve okul ortamına katılımlarını da içeren bir olgu olarak da tanımlanmaktadır (Birch ve Ladd, 1997; Ladd 2003; Ladd ve Burgess, 2001).

Oktay (2007) okul öncesi dönemde fiziksel ve sosyal anlamda çocuğa sağlanan veya sağlanamayan imkânların, çocuğun ileriki yıllarda potansiyelini en üst sınıra kadar gerçekleştirebilmesi bakımından okul öncesi dönemi insan hayatının en kritik dönemi olarak tanımlamıştır. Bu bağlamda erken çocuklukta okul ile ilgili kazanılan “ilk” deneyimlerin, çocukların çevreye psiko-sosyal uyumu, akran ilişkileri, öğretmenlerle olan ilişkileri, anne-

baba tutumları ve okula uyum süreçleri hakkında birçok bilgiyi içerdiği görülmektedir (Birch ve Ladd, 1997; Ladd ve Burgess, 2001; Gülay 2011; Önder ve Gülay 2010). Bununla birlikte, okul öncesi dönemdeki yaşanan okula uyum sorunlarının kısa dönemdeki olumsuz etkilerinin yanı sıra uzun dönemdeki olumsuz etkileri daha da önem taşımaktadır (Ladd, 2003).

Bu kapsamda Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) 2006-2007 yılından bu yana okulöncesi ve ilkokul birinci sınıf öğrencilerinin alışkın oldukları ev ortamından farklı özellikler taşıyan okul ortamına geçişlerinde kaygılarını gidermek ve onlara okul ortamını sevdirmek; öğrenme ortamlarını, öğretmenlerini ve arkadaşlarını tanımaları amacıyla uyum programı uygulamaları başlatmıştır. Söz konusu bu uyum programları eğitim öğretim yılının normal açılış tarihinden önceki haftayı kapsayan beş günlük bir programdır. Programın hangi tarihlerde uygulanacağı ve öğretmenlere fikir vermesi amacıyla yapılabilecek başlıca etkinlikleri içeren örnek bir Haftalık Uyum Programı resmi bir yazı ile öğretmenlere duyurulmakta ve bu doğrultuda bir program hazırlayarak uyum çalışmalarını yürütmeleri istenmektedir. Zaman içinde oluşan ve ihtiyaçlara göre bir sonraki yıl ek açıklamalar yapılarak okullara ek bilgilendirmeler de yapılmaktadır. Bu yazılardan 2013-2014 öğretim yılı için MEB Temel Eğitim Genel Müdürlüğü tarafından 29 Ağustos 2013 tarih ve 43769767/10.07/2253600 sayılı ile Valiliklere gönderilen yazının kapsamı genel olarak incelendiğinde, uyum programında öncelikle çocuğa okulun farklı fiziki ortamlarının ve çalışanlarının tanıtılması, çocuğun sınıf arkadaşları ile kaynaşmasını sağlayıcı etkinlikler yapılması, çocuğa ismiyle hitap edilebilmesi için yaka kartlarının hazırlanması, çocukların okulu ve sınıfı benimsemelerini kolaylaştırmak için sınıfın süslenmesi, sınıf panolarında üzerine isimlerinin yazılı olduğu resimlerinin ve ürünlerinin sergilenmesi ve gerekli görülmesi durumunda ailelerin de sınıf ortamına alınabileceği tavsiye edilmekte ve her okulun kendi uyum programını hazırlaması istenmektedir (MEB, 2014).

Bu uygulama, her okulda uyum çalışmalarının yapılmasının sağlanması açısından çok önemli bir adım olmakla birlikte, sürecin daha sistematik yürütülebilmesi ve ileriki yıllarda gerçekleştirilecek uyum programlarının verimliliğinin artırılması açısından uyum sürecinin yakından incelenmesi gerekmektedir. Çünkü birçok çocuk için “ilk” okul deneyimlerinin yaşandığı okulöncesi dönemde okulun açıldığı ilk günlerde yaşadıkları uyum sorunlarının bilinmesi bu sürecin daha sağlıklı yaşanabilmesi ve ileriye dönük eğitim hayatlarının sağlıklı temeller üzerine kurulabilmesi açısından son derece önemlidir.

Araştırmanın Amacı: Bu araştırmanın amacı, okul öncesi öğretmenlerinin okula yeni başlayan çocukların okula uyum sürecinde karşılaştıkları sorunları tespit etmek ve bu sorunlar doğrultusunda çözüm önerileri geliştirmektir. Bu amaca yönelik olarak aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır.

1. Öğretmenlerin uyum sorunu yaşayan çocukların demografik özelliklerine ilişkin görüşleri nelerdir?
2. Öğretmenlerin uyum sorunu yaşayan çocukların gösterdikleri davranışlara ilişkin görüşleri nelerdir?
3. Öğretmenlerin çocukların yaşadığı okula uyum sorunlarının nedenlerine ilişkin görüşleri nelerdir?
4. Öğretmenlerin çocukların okula uyum sürecini kolaylaştırmak için yaptıkları uygulamalar nelerdir?
5. Öğretmenlerin çocukların okula uyum sürecinde karşılaştıkları sorunları çözme yolları nelerdir?
6. Öğretmenlerin okul öncesi eğitimde okula uyum programı hakkındaki görüşleri nelerdir?

2. YÖNTEM

Araştırmanın amacı doğrultusunda bu çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden olan durum çalışması yöntemi benimsenmiştir. Durum çalışmalarında belirli bir duruma ilişkin etkenler bütüncül bir yaklaşımla incelenerek ilgili duruma ilişkin sonuçlar ortaya koymak amaçlanır (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Bu doğrultuda bu çalışmada okul öncesi eğitime başlayan çocukların okula uyum sürecinde öğretmenlerin karşılaştıkları sorunlar belirlenmeye ve bu sorunlara yönelik çözüm önerileri geliştirilmeye çalışılmıştır. Creswell'e (2003) göre nitel araştırma, yorumlamaya dayalı bir araştırma türüdür. Araştırmacı çalışma ortamını, katılımcıları, veri analizlerini ve çalışmanın sonuçlarını ayrıntılarıyla birlikte betimleyerek ortaya koyar.

Nitel araştırmalar belirli bir birey, grup, durum veya problem hakkında derinlemesine bir resim ortaya koyar (Fraenkel ve Wallen, 1996). Bu çalışmada da belirlenen amaç doğrultusunda okul öncesi öğretmenlerinin bu eğitime başlayan çocukların uyum problemleri ve bu problemlerin çözümüne yönelik görüşleri betimlenmeye çalışılmıştır. Araştırmada veri toplama sürecinde bireysel yarı yapılandırılmış görüşmelerden faydalanılmıştır (Creswell, 2005; Mulhall, 2003; Patton, 2002).

Katılımcılar: Araştırma 2013-2014 eğitim-öğretim yılında Muğla ili merkeze bağlı okul öncesi eğitim kurumlarında gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın çalışma grubunu bu okullarda görev yapmakta okul öncesi öğretmenleri oluşturmuştur. Araştırmada nitel araştırmalarda kullanılan kolay ulaşılabılır örneklem tekniğinden faydalanılmıştır. Bu örneklem tekniğinde amaç ulaşılabılır ve gönüllü olan katılımcılarla araştırmayı yürütmektir (Creswell, 2005). Buradan hareketle Muğla ili merkez ilçesinde bağımsız anaokullarında ve ana sınıflarında görev yapan ve çalışmaya katılmaya istekli ve gönüllü olan öğretmenler

sürece dâhil edilmiştir. Araştırmaya 10’u anasınıflarında, sekizi ise bağımsız anaokullarında görev yapmakta olan toplam 18 katılımcı dâhil edilmiştir. Çalışma grubunun hepsi kadın öğretmenlerden oluşmuştur. Ulaşılabilen okulların hepsinde kadın öğretmenlerin görev yapıyor olması böyle bir durumun oluşmasını sağlamıştır. Katılımcıların öğretmenlik deneyimi 7 ila 30 yıl arasında değişmiştir.

Veri Toplama Aracı: Çalışmada araştırmacılar tarafından geliştirilmiş yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Görüşme formu iki kısımdan oluşmuştur. İlk bölümde “uyum problemi gösteren çocuğun kişisel özellikleri ve uyum problemi gösteren çocukların ailesinin özellikleri nelerdir” gibi soruları kapsarken ikinci bölüm ise öğretmenlerin kendilerinin “uyum sürecinde neler yaşadıkları, MEB’in oryantasyon programı ile ilgili düşünceleri, uyum sürecini kolaylaştırmak adına ne tür etkinlikler gerçekleştirdikleri ve uyum sürecinde kimlerle, nasıl iş birliği yaptıkları”na ilişkin sorular yer almıştır.

Yarı yapılandırılmış görüşme formu hazırlanırken ilgili literatür taranmış, alanında uzman akademisyenlerden görüşler alınmış ve yapılan bir pilot çalışma ile görüşme formuna son şekli verilmiştir.

Veri Toplama Süreci: Muğla il Milli Eğitim Müdürlüğü’nden gerekli izinler alındıktan sonra araştırmacılar tarafından okullara gidilmiş ve öğretmenler ile araştırma hakkında gerekli görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Bu görüşmeler doğrultusunda araştırma sürecine katılmaya istekli öğretmenler belirlenmiş ve kendileri ile bir program dâhilinde görüşmelerin gerçekleştirileceği ifade edilmiştir. Öğretmenler ile gerçekleştirilen görüşmelerin süresi 30-45 dakika arasında değişmiştir. Araştırmacılar tarafından her bir görüşme oturumunun başında araştırmanın niçin yapıldığı katılımcılara tekrar ifade edilmiştir. Bunun yanın da katılımcılara çalışmanın gönüllük esasına göre gerçekleştirildiği ve istedikleri zaman geri çekilebilecekleri açıklanmıştır. Yine araştırmacılar tarafından katılımcıların isimlerinin kodlanacağı ve araştırmacılar dışında kalan farklı kimselere deşifre edilmeyeceği belirtilmiştir. Bununla birlikte katılımcılara bu çalışmada herhangi bir konuda yargılanmadıkları, test edilmedikleri veya değerlendirilmedikleri bunun yanında doğru veya yanlış cevap gibi bir durumun olmadığı ifade edilmiştir.

Görüşmeler esnasında, araştırmanın kapsamı dışına çıkılmasına sebep olacak tartışmaların ve kişiselleştirmelerin neden olacağı karmaşıklık kontrol edilmiştir. Yine görüşmelerin amaçtan sapmadan bir sohbet havası içerisinde yürütülmesine çaba gösterilmiş, katılımcılar tartışma konusunda cesaretlendirilmiş ve yeni bir soru en uygun ve gerekli olduğu anda katılımcılara yönlendirilmiştir.

Verilerin Analizi:

Görüşme formunun ilk bölümden elde edilen verilerin analizinde betimsel istatistikler (frekans, yüzde) kullanılmıştır.

Görüşme formunun ikinci bölümünden elde edilen verilerin analizinde ise nitel araştırmalarda kullanılan içerik analizi kullanılmıştır.

Görüşme formunun ikinci bölümünden elde edilen veriler, öncelikle MS Office programı kullanılarak bilgisayar ortamına aktarılmıştır. Metinler birkaç kez dikkatlice okunmuş ve okumalar sonrası kodlamalar oluşturulmuştur. Analizler sırasında ele edilen kodlar sürekli olarak karşılaştırılmıştır. Sürekli karşılaştırma yöntemi yığın halindeki verilerin daha net ve öz bir şekilde ortaya koyulmasını sağlamaktadır (Kvale, 1996). Daha sonra, kodlar bir araya getirilerek ortak yönleri bulunmuş ve böylece temalar (kategoriler) ortaya çıkarılmıştır. Bu süreçte Miles ve Huberman'ın (1994) önerdiği "Kategorilere göre veri gösterimi yaklaşımı" izlenmiştir. Ortaya çıkan temalar altındaki kodlar birbirleriyle ilişkili biçimde açıklanarak yorumlanmış ve sonuçlara ulaşılmıştır (Maykut & Morehouse, 1994). Bulguların yorumlanması aşamasında kuramsal açıklamalardan ve ilgili araştırmalardan da yararlanılmıştır.

Araştırmada Geçerlik-Güvenirlik: Nitel araştırmalarda bulgularının sayısal niceliklerle de desteklenmesi araştırmaların niteliğini artırmada kullanılan önemli yollardan biridir (Yıldırım, 2010). Bu araştırmada da elde edilen görüşme verileri, sayısal değerlerle desteklenmiştir.

Araştırmada elde edilen yarı yapılandırılmış görüşme verileri farklı araştırmacılar tarafından değerlendirilmiş ve sürekli yapılan karşılaştırmalarla en doğru yargılara ulaşılmaya çalışılmıştır. Daha sonra veriler araştırmanın mantığını ve bu alanda çalışan bağımsız bir kodlayıcıya verilmiş ve kendisinden verileri değerlendirmesi istenmiştir. Daha sonra bağımsız kodlayıcının ulaştığı değerlendirmeler ile araştırmacıların ulaştığı oldukları sonuçlar karşılaştırılmış ve var olan uyumsuzluklar giderilmeye çalışılmıştır. Araştırmacıların ve bağımsız kodlayıcının ikilemede kaldığı durumlar tekrar gözden geçirilmiş ve ortak bir fikir birliğine varıncaya kadar gerekli yerler incelenmiştir.

Araştırmacılar tarafından yapılan yorumlarda hem yorumları desteklemek hem de katılımcıların bakış açılarını doğrudan yansıtabilmek amacıyla kimi zaman görüşme metinlerinden doğrudan alıntılara yer verilmiştir.

3. BULGULAR

Bulgular araştırmada cevap aranan sorular göz önünde bulundurularak sunulmuştur. Bu kapsamda araştırmada cevap aranan sorulardan birinci soruya yönelik bulgular Tablo 1-10'da, ikinci soruya yönelik bulgular Tablo 11'de, üçüncü soruya yönelik bulgular Tablo 12'de, dördüncü soruya yönelik bulgular Tablo 13 ve 14'de, beşinci soruya yönelik bulgular Tablo 15 ve 16'da ve altıncı soruya yönelik bulgular Tablo 17'de verilmiştir.

Tablo 1. Öğretmenlerin Uyum Sorunu Yaşayan Öğrencileriniz Var mı? Soruna İlişkin Görüşlerinin Dağılımı

Uyum sorunu yaşayan öğrencinin olup olmaması	f
Evet	16
Hayır	2

Tablo 1'deki bulgular görüşme yapılan okul öncesi öğretmenlerinin 16'sının okula uyum sorunu yaşayan öğrencilerinin olduğu ortaya koymuştur. 2, 13, 15 ve 17 nolu öğretmenler "Tabi ki oldu", hatta 9 nolu öğretmenin "Tabi ki oldu, her yıl olur" şeklindeki ifadeleri bu durumun onlar için süre gelen bir durum olduğunun bir göstergesi olarak değerlendirilmiştir.

Tablo 2. Okula Uyum Sorunu Yaşayan öğrencilerin Cinsiyete Göre Dağılımı

Cinsiyet	f	%
kız	9	31,0
erkek	20	69,0
Toplam	29	100,0

Tablo 2'deki verilerden okula uyum sorunu yaşayan öğrencilerin daha çok erkek öğrenciler (% 69,0) olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 3. Okula Uyum Sorunu Yaşayan Çocukların Kardeş Sayısına ve Kaçınıcı Çocuk Olmalarına Göre Dağılımı

		Kardeş sayısı				Toplam	
		Yok	1	2	3		
Kaçınıcı çocuk	1	f	12	4	0	0	16
		% (Satır *)	75,0	25,0	0,0	0,0	100,0
		% (Sütun**)	100,0	30,8	0,0	0,0	55,2
		% (Toplam***)	41,4	13,8	0,0	0,0	55,2
	2	f	0	9	1	0	10
		% (Satır)	0,0	90,0	10,0	0,0	100,0
		% (Sütun)	0,0	69,2	33,3	0,0	34,5
		% (Toplam)	0,0	31,0	3,4	0,0	34,5
	3	f	0	0	2	0	2
		% (Satır)	0,0	0,0	100,0	0,0	100,0
		% (Sütun)	0,0	0,0	66,7	0,0	6,9
		% (Toplam)	0,0	0,0	6,9	0,0	6,9
	4	f	0	0	0	1	1
		% (Satır)	0,0	0,0	0,0	100,0	100,0
		% (Sütun)	0,0	0,0	0,0	100,0	3,4
		% (Toplam)	0,0	0,0	0,0	3,4	3,4
Toplam	f	12	13	3	1	29	
	% (Satır)	41,4	44,8	10,3	3,4	100,0	
	% (Sütun)	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	
	% (Toplam)	41,4	44,8	10,3	3,4	100,0	

*: Kaçınıcı çocuk içindeki yüzdesi, **: Kardeş sayısı içindeki yüzdesi, ***: Toplam içindeki yüzdesi

Tablo 3'teki bulgular okula uyum sorunu yaşayan çocukların yarıya yakınının (% 41, 4) ailesinin ilk ve tek çocuğu olduğunu, % 44, 8'inin bir kardeşi olduğunu göstermektedir.

Tablo 4. Öğretmenlerin Okula Uyum Sorunu Yaşayan Çocukların Ailelerindeki Birey Sayısına ilişkin Görüşlerinin Dağılımı

Ailedeki birey sayısı	f	%
1	1	3,4
3	11	37,9
4	12	41,4
5	3	10,3
6	2	6,9
Toplam	29	100,0

Tabloya göre okula uyum sorunu yaşayan çocukların daha çok dört (%41,4) ve üç (%37,9) kişilik ailelerde yaşayan çocuklar olduğu söylenebilir. Bu bulgular kardeş sayısına göre dağılımı gösteren Tablo 2'deki bulgularla örtüşmektedir.

Tablo 5. Okula Uyum Sorunu Yaşayan Çocukların Yaş ve Okul Öncesi Eğitime Devam Etme Sürelerine Göre Dağılımı

		Okul öncesi eğitime devam etme süresi (yıl)				
		1	2	3	Toplam	
Yaş	3	f	1	0	0	1
		% (Satır *)	100,0	0,0	0,0	100,0
		% (Sütun**)	4,5	0,0	0,0	3,4
		% (Toplam***)	3,4	0,0	0,0	3,4
	4	f	6	2	0	8
		% (Satır)	75,0	25,0	0,0	100,0
		% (Sütun)	27,3	33,3	0,0	27,6
		% (Toplam)	20,7	6,9	0,0	27,6
	5	f	8	2	0	10
		% (Satır*)	80,0	20,0	0,0	100,0
		% (Sütun)	36,4	33,3	0,0	34,5
		% (Toplam)	27,6	6,9	0,0	34,5
6	f	7	2	1	10	
	% (Satır)	70,0	20,0	10,0	100,0	
	% (Sütun)	31,8	33,3	100,0	34,5	
	% (Toplam)	24,1	6,9	3,4	34,5	
Toplam	f	22	6	1	29	
	% (Satır)	75,9	20,7	3,4	100,0	
	% (Sütun)	100,0	100,0	100,0	100,0	
	% (Toplam)	75,9	20,7	3,4	100,0	

*: Yaş içindeki yüzdesi, **: Okul öncesi eğitime devam etme süresi içindeki yüzdesi, ***: Toplam içindeki yüzdesi

Tablo 5'teki bulgular incelendiğinde okul öncesi öğretmenlerinin okula uyum sorunu yaşadığını belirttikleri öğrencilerin daha çok beş (%34,5) ve 6 (% 34,5) yaş grubu çocuklar olduğu ve çoğunluğunun (%75,9) okul öncesi eğitime ilk kez başlayan çocuklar olduğu görülmektedir. Bu durum MEB 2013-2014 okullulaşma oranları istatistikleri ile örtüşmektedir (MEB, 2014). MEB istatistiklerine göre ülkemizde okul öncesi eğitimde 5 yaş grubunda net okullulaşma oranı % 65,69 ve 4-5 yaş grubunda % 44,04 ve 3-5 yaş grubunda % 30,87 olduğu görülmektedir. Yani 5 yaş grubu net okullulaşmanın en yüksek olduğu yaş grubudur.

Tablo 6. Öğretmenlerin Okula Uyum Sorunu Yaşayan Çocukların Sağlık Sorunu Olup Olmamasına İlişkin Görüşlerinin Dağılımı

Sağlık Sorununun Olup Olmama Durumu	f	%
Var	5	17,24
Yok	27	82,76
Total	29	100,0

Tablo 6'daki bulgular okula uyum sorunu yaşayan çocukların genelinin (% 82,76) okula uyumlarını güçleştiren önemli bir sağlık sorunu olmadığı, beş çocuğun ise okula uyumunu güçleştiren sağlık sorunu olduğunu göstermektedir. Sağlık sorunları olduğu belirtilen beş çocuk ile ilgili olarak 2 nolu öğretmen "ağız kasları zayıf olduğu için konuşma gücü var", 6 nolu öğretmen "kulak enfeksiyonu nedeniyle üç ameliyat geçirmiş", 7 nolu öğretmen "bunyesi zayıf, sürekli hastalanıyor haftada iki gün okula gelebiliyor", 8 nolu öğretmen "böbrek taşı ameliyatı nedeniyle uzun süre hastane yaşantısı olan bir çocuk" 16 nolu öğretmen "davranış bozukluğu ve hiperaktivite tanısı konulmuş, özel eğitim desteği de alıyor" şeklinde çocukların sağlık sorunlarını ifade etmişlerdir.

Tablo 7. Öğretmenlerin Okulu Uyum Sorunu Yaşayan Çocukların Ebeveynlerinin Birlikte Yaşama ve Çalışma Durumuna İlişkin Görüşlerinin Dağılımı

	f	Ebeveynlerin çalışma durumu		Toplam
		Birisi çalışıyor	İkisi de çalışıyor	
Ebeveynler birlikte yaşıyor	12	17	29	
% (Satır)	41,4	58,6	100,0	
% (Sütun)	100,0	100,0	100,0	
% (Toplam)	41,4	58,6	100,0	

*: Yaş içindeki yüzdesi, **: Okul öncesi eğitime devam etme süresi içindeki yüzdesi, ***: Toplam içindeki yüzdesi

Tablo 7 incelendiğinde okula uyum sorunu yaşayan çocukların ebeveynlerinin tamamının birlikte yaşadığı ve yarıdan fazla oranda (% 58,6) her iki ebeveynin çalıştığı anlaşılmaktadır. Çalıştığı belirtilen ebeveynlerin mesleklerine göre dağılımı Tablo 8'de verilmiştir.

Tablo 8. Öğretmenlerin Okula Uyum Sorunu Yaşayan Çocukların Anne Babalarının Mesleklerine İlişkin Görüşlerinin Dağılımı

Meslek	Anne		Baba	
	f	%	f	%
Boyacı			1	5,6
Ev hanımı	8	38,9		
Güvenlik görevlisi			3	16,7
Infaz koruma memuru			1	5,6
Öğretmen	1	5,6	3	16,7
Araştırma görevlisi			1	5,6
Mühendis	3	16,7	2	11,1
Acil kurtarma görevlisi			1	5,6
Sekreter	2	11,1		

Şube müdürü			1	5,6
Kalorifer görevlisi			1	5,6
Polis			1	5,6
Hemşire	3	16,7		
Memur	1	5,6	2	11,1
İşçi			1	5,6
Pazarcı	1	5,6		
Toplam	18	100	18	100

Tablo 8’den okula uyum sorunu yaşayan çocukların annelerinin önemli bir bölümünün ev hanımı (% 38,9) olduğu görülmektedir. Bunun yanı sıra mühendis (% 16,7), hemşire (% 16,7) ve öğretmen (% 5,6) gibi yükseköğrenim gerektiren mesleklerden annelerin de olduğu görülmektedir. Babaların önemli bir bölümünü ise güvenlik görevlisi (% 16,7), öğretmen (% 16,7), mühendis (% 11,1) ve memur (% 11,1) babaların oluşturduğu görülmektedir.

Tablo 9. Öğretmenlerin Okula Uyum Sorunu Yaşayan Çocukların Ailelerinin Maddi Sorunlarının Olup Olmamasına Göre Dağılımı

Ailenin maddi sorunlarının olma durumu	f	%
Var	1	3,4
Yok	28	96,6
Toplam	29	100,0

Tablo 9’deki veriler okula uyum sorunu yaşayan çocukların daha çok (% 96,6) maddi durumu iyi olan ailelerin çocukları olduğunu göstermektedir. Ailesinin maddi sorunları olduğunu belirten 2 nolu öğretmen bu çocuğun babasının sanayide boyacı, annesinin ise ev hanımı olduğunu belirtmiştir.

Tablo 10. Öğretmenlerin Okula Uyum Sorunu Yaşayan Çocukların Ailesiyle İletişim Sorunu Olup Olmamasına İlişkin Görüşlerinin Dağılımı

Çocuğun ailesi ile genel iletişim sorunu olma durumu	f	%
Var	0	0
Yok	29	100
Toplam	29	100,0

Tablo 10'dan okula uyum sorunu yaşayan çocukların aileleriyle iletişim sorunlarının olmadığı anlaşılmaktadır.

Tablo 11. Uyum Sorunu Yaşayan Öğrencilerin Gösterdiği Davranışlara İlişkin Öğretmen Görüşleri

Görüş	f
Ağladı	10
Etkinliklere katılmadı	9
Annesinden ayrılmak istemedi	5
Sınıfta annesini yanında istedi	4
Sınıfa girmek istemediler	2
Aileleri ile gitmek istediler	1
Pencerede ağlayarak bekledi	1
Sınıfta girmek istemedi	2
Sadece oyun etkinliklerine katıldı	1
Uyku saatinde uymadı	1
Diğer çocuklara zarar verdi	1
Elimi bırakmadı	1
Korktu	1

Tablo 11 incelendiğinde uyum sorunu yaşayan çocukların sıklıkla “ağlama”, “etkinliklere katılmama”, “annesinden ayrılmama” ve “sınıfta annesini yanında isteme” davranışları gösterdikleri anlaşılmaktadır. Uyum sorunu yaşadığı belirtilen çocukların % 75,9'unun ilk kez okula başladığı yani yeni bir ortama girdikleri göz önünde bulundurulursa, ailelerinden özellikle annelerinden ilk kez ayrılıyor olmalarının bu davranışlarında etkili olduğu söylenebilir (Sturge-Apple, Davies, Winter, Cummings and Schermerhorn, 2008). Etkinliklere katılmamalarında ise sınıf ortamında bulunan öğretmen ve akranları ile güvene dayalı bir iletişim kuramamalarının etkili olduğu söylenebilir (Birch ve Ladd, 1997; Gülay, 2011; Önder ve Gülay, 2010).

Tablo 12. Öğretmenlerin Çocukların Okula Uyum Sorunlarının Nedenlerine İlişkin Görüşleri

Görüş	f
Aileden ve evden ilk ayrılık ve yeni ortama girme	
Anneden ilk defa ayrılması	4
İlk defa ailesinden ayrılması	4
İlk defa yeni yabancı bir ortama girmesi	3
Evden ilk kez ayrılıyor olması	2
Okula ilk kez başlıyor olması	1
Önceden okul deneyiminin olmaması	1
Anne Baba Tutumları	
Çocuğun anneye bağımlı yetişmesi	3
Anne babaların okula hazırlamadaki yetersizlikleri	2
Ailenin çocuğun bireyselliğini desteklememesi	1
Anne babaların okul öncesi çocukları motive etmemesi	1
Okul ve sınıf	
Okul binasının okul öncesi eğitime uygun olmaması	1
Sınıftaki yaş grubunun homojen olmaması ; 4-6 yaşları kapsamı	2
Sınıf mevcudunun kalabalık olması	1
Sınıfta ağlayan diğer çocuklar	1
Çocuğun önyargıları	
Çocuğun hayalindeki öğretmenle karşılaşmaması	1
Okul korkusu	1
Öğretmen korkusu	1
Çocuğun sağlık sorunları	
Uzun süreli sağlık sorunları yaşadıkdan sonra okula başlaması	1
Çocuğun konuşma bozukluğunun olması	1

Tablo 12 incelendiğinde okul öncesi öğretmenlerinin çocukların okula uyum sürecinde yaşadıkları problemlerinin nedenlerine yönelik görüşlerinin; “aileden ve evden ilk ayrılık ve yeni bir ortama girme”, “anne baba tutumları”, “okul ve sınıf yapısı”, “çocuğun önyargıları ve çocuğun sağlık durumu” boyutlarında toplandığı görülmektedir.

Uyum sorunlarının nedenleri arasında “çocuğun ailesinden ve evinden ilk ayrılığı ve yeni ortama girmesinden” dolayı yaşadığı uyum sorunları diğerlerine oranla daha çok dile getirilen sorunlar olmuştur. Bu sorunlar arasında aileden ayrılık ve bilhassa anneden ayrılık daha sık belirtilen sorunlardır. “Evden ilk kez ayrılıyor olma” da bir uyum sorunu kaynağı olarak bu bulguları destekler niteliktedir.

Öğretmenler, anne baba tutumları boyutunda; “çocuğun anneye bağımlı yetiştirilmesi” ve “çocuğun bireyselleşmesinin desteklenmemesi” ailenin çocuk yetiştirme tarzı ile ilgili uyum sorunu nedenleri olarak ifade etmişlerdir. Aile ile ilgili belirtilen diğer uyum sorunu nedenleri anne babaların çocuklarını “okula hazırlamadaki yetersizlikleri” ve onları “okul öncesi eğitime motive etmemiş” olmalarıdır. Bu bulgular farklı kültürlerdeki anne babaların çocuk yetiştirme yöntemlerinin çocuğun sosyal becerilerine dolayısıyla okula uyumuna olan etkilerini ifade eden çalışmaların sonuçları ile paralellik göstermektedir (Önder ve Gülay, 2010).

“Sınıftaki yaş grubunun homojen olmaması” yani okul öncesi eğitim sınıflarında 4-6 yaş gurubu çocukların bir arada olması, “sınıf mevcudunun kalabalık olması” ve “sınıfta ağlayan başka çocuklar” ile “okul binasının okul öncesi eğitime uygun olmaması” okul ve sınıf ile ilgili olarak belirtilen uyum sorunu nedenleridir.

Çocuğun “öğretmen ve okul hakkındaki korkuları” ile “hayalindeki öğretmenle karşılaşamaması” önyargılardan kaynaklanan uyum sorunu nedenleridir ki bu bulgu çocukların okul ile ilgili önyargılarının kısa ve uzun dönemde okula uyumlarına olan olumsuz etkileri bakımından önemlidir (Birch and Ladd, 1997; Ladd and Burgess, 2001).

Yukarıda belirtilenlerin yanı sıra çocukların yaşamış olduğu sağlık sorunları öğretmenlerin belirttiği diğer uyum sorunu nedenlerindedir.

Tablo 13. Öğretmenlerin Çocukların Okula Uyum Sürecini Kolaylaştırmak için Okul Başlamadan Önce Yaptıkları Uygulamalar

Görüş	f
Sınıf ile ilgili düzenlenmeler	
Sınıfı onların seveceği şekilde düzenledim	7
Sınıfta eğlenceli bir ortam oluşturdum	1
Sınıfın bazı bölümlerini süsledim	1
Öğrenme merkezlerini düzenledim	1
Sınıfa yeni oyuncaklar aldım	1
Hediyeler hazırlama	
Çikolata benzeri hediyeler hazırladım	2
Çıkartmalar hazırladım	1
Yaka kartları (isimlikler) hazırladım	2
Tanışma uygulamaları	
Çocuklara okunmak üzere ailelere davetiye gönderdim	1
Karşılaşırsak ön tanışma yapıyorum	1
Kayıt döneminde tanışma ve görüşmeler yaptım	2
Kayıt döneminde gelen çocuklara ana sınıfını gezdirdim	1
Öğrenci bilgilerini okudum, çocuk ve ailesi hakkında bilgi sahibi oldum	1
Tanışmayı istedim fakat hiçbir veli gelmedi	1
Velilere öğrenciyi tanıma anketi uyguladım	1
Engeli ve özel durumu olan çocuklar ile ilgili çalışmalar yaptım	1

Tabloda 13'ten öğretmenlerin çocukların uyum sorunları yaşamamaları için okul açılmadan önce yaptıkları uygulamalar incelendiğinde “sınıf ile ilgili düzenlemeler” ve çocuklar okula geldiklerinde onlara vermek üzere “küçük hediyeler hazırlama” sıklıkla yapılan uygulamalar olduğu anlaşılmaktadır.

Çocukların uyum sürecini kolaylaştırmak amacıyla okul açılmadan önce “sınıfı çocukların seveceği şekilde düzenleme” öğretmenler tarafından en sık belirtilen uygulamadır.

Çocuklara verilmek üzere küçük hediyeler hazırlama kapsamında “yaka kartları” ve “çikolata ve benzeri” küçük hediyeler hazırladıkları anlaşılmaktadır.

Tanışma boyutunda öğretmenler; uyum sürecini kolaylaştırmak amacıyla çocuk okula gelmeden önce “çocuklara okunmak üzere ailelere davetiye gönderme”, “kayıt döneminde tanışma”, “okula gelen çocukları sınıfı gezdirmeye” gibi planlı uygulamalar veya “karşılaşırsak ön tanışma” gibi plansız uygulamalar da yaptıkları görülmektedir. “Öğrenci bilgilerini okuyarak öğrenci ve ailesi hakkında bilgi alma” belirtilen diğer bir uygulamadır. 15 nolu öğretmenin “tanışmayı istedim ama hiç bir veli gelmedi” ifadesi bu sürecin planlanma aşamasında bazı eksiklikler olduğunu akıllara getirmektedir. Hediye hazırlama boyutundaki görüşlerin özel okulda çalışan 6 ve 17 nolu öğretmenler tarafından da belirtilmiş olması dikkate değer bir durumdur.

Tablo 14. Öğretmenlerin Çocukların Okula Uyum Sürecini Kolaylaştırmak için Okul Başladıktan Sonra Yaptıkları Uygulamalar

Görüş	f
Etkinlikler	
Basit ve eğlenceli etkinlikler yaptım	7
Çocukların ilgileri ve istekleri doğrultusunda etkinlikler yaptım	3
İlk günler kısa süreli etkinlikler yaptım zamanla uzun etkinliklere geçtim	2
Drama etkinlikleri yaptım	2
Sınıfta güncel çizgi filmler izlettim	2
Okul ile ilgili hikâyeler okudum	1
Parmak oyunları yaptım	1
Sınıf içi iletişim	
Ödüller ve hediyeler verdim	3
Çocuklarla birlikte okulda ve sınıfta uyulacak kuralları oluşturduğum	2
Çocuklarla bireysel konuşmalar yaptım	1
Çocuklara birebir ilgi gösterdim	1
Sınıfta başarı duygusunu tattırırım	1
Çok katı kurallar koymadım	1
Sınıfta çocukları gözlemledim	1
Çocuklarla bir çocuk gibi konuştum	1
Çocuklara güler yüzlü ve sabırlı davrandım	1
Öz bakım konusunda desteğe ihtiyacı olan çocuklara destek oldum	1
Çocuklarla birlikte oyun oynadım	1
Çocukların sınıfta kendilerini rahat hissetmelerini sağladım	1

Tablo 14 incelendiğinde öğretmenlerin çocukların uyum sürecini kolaylaştırmak amacıyla okul başladıktan sonra yaptıkları uygulamaların temel olarak “etkinlikler” ve “sınıf içi iletişim” boyutunda ” kümelenildiği görülmektedir.

Etkinlikler ile ilgili olarak “basit ve eğlenceli etkinliklerin tercih edilmesi” en sık ifade edilen uygulamadır. “Çocukların istekleri doğrultusunda etkinliklerin yapılması” ve “ilk günler kısa süreli etkinliklerin tercih edilmesi” bu bulguyu destekler niteliktedir.

Sınıf içi iletişim bakımından “ödülleri ve hediyeler verme” “çocuklarla birlikte okulda ve sınıfta uyulacak kuralları oluşturma” diğeri uygulamalara göre sıklıkla ifade edilen uygulamalardır. Bu uygulamalar MEB uyum programında da ifade edilen uygulamalara son derece benzerlik göstermektedir.

Tablo 15. Öğretmenlerin Çocukların Okula Uyum Sürecinde İşbirliği Yaptıkları Kişi ve Birimler ile İlgili Görüşleri

Görüş	f
Aile	
Ailelerle bire bir görüşmeler yaptım	11
Ailelerin evde yapmaları gerekenler konusunda görüşmeler yaptım	1
Ailenin öğretmenle tutarlı davranışlar sergilemesini sağladım	1
İlk birkaç gün velilerin sınıfta kalmasına izin verdim, daha sonra sınıftan ve okuldan kademeli olarak uzaklaşmalarını sağladım	3
Ev ziyaretleri yaptım	3
Toplantı yaptım	1
Rehberlik Birimi	
PDR olup görüşmeler	7
Çocukları gözlemlemesi sağladım	2
Aileleri bilgilendirme seminerleri düzenledi	2
Kişisel dosyaları izledi	1
PDR servisi yok	1
Rehberlik servisinin ailelerle görüşmesini sağladım	1
Özel gereksinimli çocuklar için yardım aldım	1
Görüş aldım	1
Meslektaşlar	
Zümre öğretmenleri ile fikir alışverişinde bulundum	3
Diğeri okullardaki okul öncesi öğretmenlerle görüştim	1

Tablo 15 incelendiğinde çocukların okula uyum sürecinde öğretmenlerin sırasıyla aileler, okullarındaki okul rehberlik birimi ve meslektaşları ile işbirliği yaptıkları görülmektedir. Görüşme esnasında okul yönetimi ile işbirliği yapıp yapmadıkları sorulmuş ancak öğretmenler buna gerek kalmadığını, ihtiyaç duymadıklarını belirtmişlerdir. Aileler ile yaptıkları çalışmalar incelendiğinde “ailelerle bire bir görüşmeler yapma”nın en sık ifade edilen uygulama olduğu ve onu, “ev ziyaretleri” ve “ilk birkaç gün velilerin sınıfta kalması”nın izlediği görülmektedir. İşbirliği yapılan diğeri bir birim okulun rehberlik birimidir. Bu kapsamda iki öğretmen “uyum sorunu yaşayan çocukları gözlemleme” ve

“ailelere seminer verme” konularında da işbirliği yapıldığını belirtmiştir. Yedi öğretmen okulunda rehberlik servisi olduğunu ancak işbirliğine ihtiyaç duymadıklarını belirtmişlerdir, bu durumun görüşme yapılan öğretmenlerin ortalama en az 16 yıllık öğretmen olmaları ile ilişkili olabileceği düşünülmektedir. İşbirliği yapılan diğer bir grup meslektaşlardır. Bu kapsamda üç öğretmen uyum sürecinde “okuldaki zümre öğretmenleri ile fikir alışverişinde bulunduğunu” hatta bir öğretmen diğer okullardaki meslektaşları ile görüşmeler yaptığını belirtmiştir.

Tablo 16. Öğretmenlerin Çocukların Okula Uyum Sürecinde Karşılaştıkları Sorunları Çözme Yolları

Görüş	f
Aile	
Aile ile işbirliği yaptım	6
Aileleri ilk günlerde sınıfa alıp daha sonra kademeli olarak sınıftan uzaklaştırdım	5
Alilere ilk günlerde sınıfın kapısından izleyebilmeleri ve çocuğun da ailesini görmesini sağladım	3
Annenin net ve tutarlı olmasını sağlayarak	1
Çocuk	
Çocukla sabırla, ilgiyle konuştum	4
Kurallara uyarıya her şeyin daha güzel olacağını söyledim	1
Arkadaşlarını örnek gösterdim	1
Ağlamayanları ödüllendirdim	1
Okulu çekici kılma	
Çocukların istediklerini yaptım	1
Etkinliklerden önce oyunlar oynattım	1
İlk haftalarda etkinliklere katılımda zorlama yapmayarak	1
Evde sevdiği oyuncakları ortadan kaldırarak okulu cazip hale getirerek	1
Ev yakın ise servis ile okula gidip gelmesini sağlayarak	1
Okulu tanıtırma	
İlk gün okulu gezdirerek	1
Çalışanlarla tanıştıtararak	1
Okul kurallarını anlatarak	1
Öğretmen	
Kendimi sevdirerek	1
İlk hafta her gün kalp şeklinde kartlar vererek onları sevdiğimi göstermeye çalıştım	1
Çocuğun öğretmene güven duymasını sağlayarak	1
Çocuklarla birlikte çocukların evlerine ziyaretler düzenleyerek	1

Tablo 16 incelendiğinde öğretmenlerin uyum sorunlarını çözme yollarına ilişkin görüşleri “aile”; “çocuk”, “okulu çekici kılma”, “okulu tanıtmaya” ve “öğretmen” boyutlarında toplandığı görülmektedir. Uyum sorunlarının çözümüne yönelik olarak yapılanlar daha çok aile ile yapılan çalışmalardır. Bunlar arasında “aile ile işbirliği yapma” en sıklıkla belirtilen çözüm yoludur. İşbirliği yapma boyutunu biraz daha açık belirten öğretmenler bu süreçte “Aileleri ilk günlerde sınıfa alıp daha sonra kademeli olarak sınıftan uzaklaştırarak”, “ailelere ilk günlerde sınıfın kapısından izleme çocuğun da ailesini görme imkânı sağlayarak” hatta bir öğretmen “Aileleri okul binasının dışında tutarak” uyum sorunlarını çözmeye çalıştığını belirtmiştir.

Uyum sürecinde karşılaşılan sorunları çözmek amacıyla yapılan etkinlikler arasında çocuk ile ilgili olarak yapılanlardan aileden sonra sıklıkla belirtilen çözüm yollarıdır. “Çocukla sabırla ve ilgiyle konuşmak” en sık belirtilen çözüm yoludur. “Arkadaşlarını örnek göstermek”, “ağlamayanlara ödül vermek” çocukların bu sorunlarının üstesinden gelmelerine yönelik yaptıkları diğer uygulamalardır.

Okul çekici kılma öğretmenlerin uyum sorunlarını çözmeye kullandıkları bir diğer boyuttur. Bu boyutta öğretmenler okulda yapılan etkinliklerde onların isteklerine öncelik vererek, etkinliklerden önce oyunlar oynatarak, etkinliklere katılımı zorlama yapmayarak okulu cazip hale getirmeye çalıştıklarını belirtmişlerdir. “Evdeki ortamın sıkıcı hale getirilmesi” de okulu çekici hale getirmek amacıyla yapılan bir diğer çözüm uygulaması olarak ifade edilmiştir. Okul çekici kılma boyutunda bir öğretmen “çocuğun okula mümkün ise servis ile gelmesi”ni çocuğun büyüdüğünü düşünmesi ve sınıf kapısı önünde anne veya baba ile ayrılık sürecinin yaşanmaması açısından bir çözüm uygulaması olarak ailelere önerdiğini belirtmiştir.

“Okulu tanıtmaya” uyum sorunlarını çözmek için öğretmenlerin belirttiği bir diğer uygulamadır. Bu kapsamda “ilk gün okulu gezdirmeye”, “okulda çalışanlarla tanıştırma” ve “okul kurallarını anlatma” uyum sorunlarını çözmek için yapılan uygulamalardır ancak bu uygulamaların belirtilme sıklığının bir olması ilgi çekicidir.

Öğretmenler kendileri ile ilgili olarak; “kendilerini sevdirecek”, kimi zaman “kalp şeklinde kartlar vererek”, “çocuğun kendilerine güven duymasını sağlayarak” ve “çocukların evlerine sınıftaki arkadaşları ile ziyaretler düzenleyerek” çocukla olumlu ilişkiler kurduklarını ve böylece okula uyumlarını kolaylaştırmaya çalıştıkları anlaşılmaktadır.

Tablo 17. Öğretmenlerin Uyum Programı İle İlgili Görüşlerinin Dağılımı

Görüş	f
Olumlu Görüşler	
Çocuklarla taşıştık	4
Yarım gün olması	3

Diğer sınıflar gelmeden okul sakinken yapılması	1
Olumsuz Görüşler	
Öğretmenlere yönelik seminer çalışmalarını ile aynı haftaya denk geldi, seminerleri kaçırdım	2
Anasınıfı için gereksiz buluyorum, çünkü anasınıfları okullarda bağımsız ve sürekli olarak biz sınıftayız	5
Öneriler	
İlk kez başlamayanların katılmasına gerek yok	4

Tablo 17 incelendiğinde görüşme yapılan 17 öğretmen MEB uyum programı dâhilinde uyum programı hazırladıklarını, özel okulda çalışan 6 nolu öğretmen ise okulun kendi rehberlik birimi ile birlikte hazırlanan bir uyum programını uyguladıklarını belirtmişlerdir. Öğretmenler “çocuklarla tanışma”, “yarım gün olması”nı uyum programının olumlu yanları olarak ifade ederlerken, anasınıflarında okullar açılmadan önceki hafta yapılmasını olumsuz bir yanı olarak ifade etmişlerdir. Öğretmenler birinci sınıflardan farklı olarak sınıflarının okulun ayrı bir bölümünde, sürekli olarak çocuklarla birlikte zaman geçirdiklerinden ve söz konusu hafta öğretmenlere yönelik seminer çalışmalarına katılamadıklarından zamanlamasını uygun görmediklerini ifade etmişlerdir. Uyum programına, hem daha fazla zaman ayrılabilmesi hem de ihtiyacı olmayan çocukların zorlanmaması açısından ilk kez başlayanların katılımının sağlanması bundan sonraki uygulamalar için dikkate değer bir öneridir.

4. SONUÇ VE ÖNERİLER

Sonuçlar

Okulun ilk açıldığı günler yaşanan uyum sorunları yaygın olarak ve her yıl yaşanan bir sorun gibi görünmektedir.

Okula uyum sürecinde okula yeni başlayan çocukların özelliklerinin bilinmesi hem riskli durumların önceden tespiti hem de etkili uyum programlarının oluşturulması açısından son derece önemlidir. Bu çalışmada, öğretmenlerle yapılan görüşmeler sonucunda okul öncesi eğitimde okulun açıldığı ilk günler uyum sorunu yaşayan çocukların daha çok erkek çocuklar olduğu ve ailelerinin ilk ve tek çocuğu olduğu anlaşılmıştır. Nitekim bu çocukların daha çok üç yada dört kişilik çekirdek ailelerin çocukları olması da bu sonuçları desteklemektedir. Bunların yanı sıra, bu çocukların büyük bir bölümü beş altı yaşında ve daha önce okul öncesi eğitim almamış çocuklardır. Önemli bir bölümünün okula uyumunu güçleştiren sağlık sorunları vardır. Öte yandan, bu çocukların anne babalarının sosyo ekonomik statüsü yüksek olmayan mesleklere mensup olmakla beraber, çocuğun okula uyumunu güçleştirecek düzeyde maddi sorunları ve çocukla iletişim sorunları olmayan aileler oldukları anlaşılmıştır. Ancak, annesi çalışmayan ve babası sanayide boyacı olarak çalışan ve maddi sorunları olduğu belirtilen bir çocuğun durumu ailenin maddi durumunun bir risk faktörü olarak göz ardı edilmemesi gereken bir durumdur.

Uyum sorunları her yaş döneminde görülmekle birlikte okula ilk kez başlayan beş altı yaş grubu çocuklarda daha fazla oranda görülmektedir.

Uyum sorunu yaşayan öğrenciler ağlama, etkinliklere katılmama, annesinden ayrılmayı istememe ve sınıfta annesini yanında isteme gibi davranışlar sergilemektedirler.

Öğretmenlere göre, çocuğun okulun ilk açıldığı günler uyum sorunu yaşamasının başlıca nedenleri çocuğun ailesinden, annesinden, evinden ilk kez ayrılması ve okula ilk kez başlamasıdır. Bu süreç çocuğun hem ailesinden ve evinden ayrılması, hem de daha önceden tanımadığı bir ortam olarak okula başlaması iki yönlü bir “ilkler süreci” yaşamasına neden olmaktadır.

Diğer bir faktör ise, anne babaların çocuk yetiştirme tarzlarıdır; anne babaların ebeveynlere bağımlı ve bireyselliği desteklemeyen çocuk yetiştirme tarzları ve çocuklarını okula hazırlamadaki yetersizlikleridir. Bu sonuç yukarıda sözü edilen iki yönlü ilkler süreci ile yakından ilişkilidir. Çocuğun ebeveynlere bağımlı yetiştirilmesi aileden ve evden ayrılışını zorlaştıran bir etken olarak değerlendirilirken, ailelerin çocukları okula hazırlamadaki yetersizlikleri çocukların okula ilk kez başlaması ile ilgili uyum sorunlarına zemin hazırlayıcı bir etkidir.

Öğretmenler tarafından çocuğun ön yargıları okula uyum sorunlarının bir diğer nedeni olarak görülmektedir. Bu durum ailelerin okula başlamadan önce çocukları okula hazırlamada yetersiz görülmeleri sonucu ile de ilişkili bulunmaktadır. Öğretmenlerin uyum sürecini kolaylaştırmak amacıyla okul başlamadan önce yapılan etkinlikler arasında aile bilgilendirme uygulamalarını belirtilmemiş olmaları aksine okul başladıktan sonra yapılan uygulamalar arasında ifade etmeleri, ailelerin okula başlamadan önce çocukların okula uyumunu kolaylaştırmak amacıyla yapabilecekleri konusunda destelenmelerine ihtiyaç duyulduğu sonucuna götürmektedir.

Sınıfta farklı yaş gruplarının olması okula uyumu zorlaştıran bir unsur olarak görülmektedir. Okul öncesi eğitimin zorunlu olmadığı ülkemizde okul öncesi eğitim kurumlarında yaş bakımından farklı grupların bir arada olması rastlanılan bir durumdur. Oysa farklı gelişim dönemlerinde bulunan çocukların ilgi ve ihtiyaçlarının yanı sıra hazır bulunuşluk düzeylerinin de farklı olacağı göz önünde bulundurulursa okula uyumu kolaylaştırmak bakımından sınıfların yaş faktörü gözetilerek oluşturulması önem arz etmektedir.

Öğretmenler çocuğun okula uyumunu kolaylaştırmak amacıyla okul açılmadan önce daha çok sınıfın fiziksel ortamını çocukların seveceği, eğlenceli bir ortam olarak düzenlenmekte ve çocukların ilgisini çekecek çeşitli hediyeler hazırlamaktadırlar. Oysa okula uyum sürecinde okul açılmadan önce yapılan çalışmalar daha çok fiziksel hazırlıklarla sınırlı kalmakta, öğretmenin çocukları ve aileleri tanımaya ve onların da okulu tanımaya, çocukların ve ailelerinin hatta öğretmenlerin bilişsel ve duyuşsal olarak okula hazırlanmalarını gibi diğer boyutları kapsamamaktadır.

Çocuklar için hazırlanan hediyelerin tamamının özel okullarda çalışan öğretmenler tarafından hazırlanması devlet ve özel okulların maddi imkânları arasında farklılıklara dikkati çekmektedir.

Okul açılmadan önce ailelerle ve çocukla tanışma imkânlarının çok sınırlı düzeyde olduğu dikkati çekmektedir. Tanışma kayıt döneminde aileler okula kayıt için geldiklerinde ya da tesadüfen karşılaşırsa yapılmakta onun dışında ailelerin tamamının katılımının öngörüldüğü ve bir programı ve takvimi olan tanışma uygulamalarından söz edilmemektedir. Bu durum uyum sürecinden önce yapılması gereken önleyici bir takım adımların atılmadığını göstermektedir.

Öğretmenler okul başladıktan sonra uyumu kolaylaştırmak amacıyla daha çok sınıf içi etkileşimi sağlamak ve desteklemek amaçlı etkinliklerdir.

Çocukların okula uyum sürecinde öğretmenler aileler, okul rehberlik birimleri ve meslektaşları ile işbirliği yapmaktadırlar ancak bu çalışmalar çok sınırlı düzeydedir.

Öğretmenler uyum sürecinde okullarındaki ve başka okullardaki okul öncesi öğretmenleri ile işbirliği yapmaktadırlar. Bu süreçte ailelerle ve rehberlik birimi ile yapılan uygulamaların yanı sıra meslektaşlarla da yapılan uygulamaların sayıca artırılması uyum sürecinin daha rahat geçirilmesi için iyi örneklerden yararlanılmasını sağlaması açısından önemlidir.

Öğretmenlerin uyum sürecinde karşılaşılan sorunların çözümünde ailelerle işbirliğinden okulu tanıtmaya ve çekici kılmak, öğretmenin kendini sevdirmesi ve çocuğa yönelik uygulamalar yaptıkları görülmektedir ancak bu uygulamaların sıklığının fazla olmaması öğretmenlerin çözüm yollarında sınırlı kaldıklarını göstermektedir.

Öneriler

Okul öncesinde okullulaşma oranının henüz istenilen düzeyde olmadığı ve okulöncesi eğitimin zorunlu eğitim kapsamına henüz alınmadığı ülkemizde okul öncesi eğitimin güçlendirilmesi adına önemli adımlar atılmaktadır. Bu kapsamda 2006-2007 yılından itibaren devlet okullarında uygulamaya konulan okul öncesi ve 1. sınıflar için uyum programı bu anlamda önemli bir adımdır. Fakat araştırma sonunda uyum sürecine yönelik yapılan etkinliklerin hem sayı hem de çeşit olarak azlığı, zamanlaması ile ilgili görüş farklılıkları okul öncesinde okula uyum uygulamalarının izlenmesine yönelik bilimsel araştırmaların yapılmasına ihtiyaç duyulduğunu göstermektedir. Bu çalışma bir ön çalışma olmakla birlikte daha geniş ölçeklerde okul öncesi eğitimde okula uyum çalışmalarını değerlendiren çalışmalar yapılmalıdır.

Uyum sürecinin kolaylaştırılmasına ve bu süreçte karşılaşılan sorunların çözüm yollarının sıklığının az olması ve yapılan uygulamaların MEB uyum programında tavsiye edilen uygulamalardan başka yaratıcı uygulamaları kapsamaması bu sürecin taraflarına çocuğun okula uyum sürecinde tanımlanan rollerine ilişkin eğitimler verilmesi gerektiğini ortaya koymaktadır. Bu eğitimler uzmanlar ve konunun tarafları ile birlikte geliştirilmiş içerik ve konuya uygun bir takvim çerçevesinde sistematik olarak yapılmalıdır. Eğitim ve bilgilendirme çalışmaları okullar açılmadan önce tamamlanmalıdır. Bu araştırmada ortaya çıktığı üzere okulun açıldığı ilk hafta olan uyum haftasına bırakılmamalıdır. Okula uyum, okul açılmadan önce, okulun açıldığı ilk haftalar ve ileriki haftalarda yapılabilecek uygulamaları kapsayan uzun soluklu bir “süreç” olarak yapılandırılmalıdır. Eğitim çalışmalarının okullar açılmadan tamamlanmış olması hem tarafların rollerinin kendilerince zamanında bilinmesi hem de okul açılmadan önce yapılması gereken hazırlıkların zamanında gerçekleşmesi açısından son derece önemlidir. Bunların yapılması farklı sosyo ekonomik bölgelerdeki okullarda benzer uygulamaların yapılarak eğitimde fırsat eşitliğine hizmet edilmesi açısından da önem taşımaktadır.

Okullar bölgelerinde bir sonraki eğitim öğretim yılında okula ilk kez başlayacak çocukları tespit etmeli, aileleri ile tanışarak uyum sürecinin planlanması sürecine onları da dâhil etmelidir.

Uyum sorunları hakkında farkındalığı artırma ve çözüme yönelik uygulamaları yaygınlaştırmak için öğretmenler arasındaki işbirliği artırılmalı, örnek uygulamalar öğretmenlere tanıtılmalıdır.

Kaynakça

- Başar, H. (1999). *Sınıf yönetimi*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Birch, S. H., & Ladd, G.W. (1997). The Teacher-child relationship & children's early school adjustment. *Journal of School Psychology*, V.35, 1, 61-79.
- Creswell, J. W., & Miller, D. L. (2000). Determining validity in qualitative inquiry. *Theory into Practice*, 39, 124-130.
- Creswell, J. W. (2003). *Research design: Qualitative, quantitative, and mixed methods approaches*. London: Sage Publications, Inc.
- Creswell, J. W. (2005). *Educational research: Planning, conducting, and evaluating quantitative and qualitative research* (Second edition). New Jersey: Pearson Education, Inc.
- Doğan, S., Kelleci, M., Sabancıoğulları, S., & Aydın, D. (2008). Bir İlköğretim Okulunda Öğrenim Gören Çocuklarda Ruhsal Uyum Sorunları. *TSK Koruyucu Hekimlik Bülteni*, 7(1), 47-52.
- Fraenkel J. R., & Wallen, N. E. (1996). *How to design and evaluate research in education*. New York: McGraw-Hill.
- Gülay H.,(2011). 5-6 Yaş Grubu Çocuklarda Okula Uyum Ve Akran Süreçleri Üzerine Bir Araştırma. Pamukkale Üniversitesi: *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt No 10, Sayı:36
- Kaya, M., Genç, M., Kaya, B. ve Pehlivan, E. (2007). Tıp Fakültesi Ve Sağlık Yüksek Okulu Öğrencilerinde Depresif Belirti Yaygınlığı. Stresle Başa Çıkma Tarzları ve Etkileyen Faktörler. *Türk Pediatre Dergisi*, 18(2)137-146.
- Kvale, S. (1996). *Interviews: An introduction qualitative research interviewing*. London: Sage Publication Ltd.
- Ladd, G.W. (2003). Probing the adaptive significance of children's behavior and relationships in the school context: A child by environment perspective (pp. 43-104). In R. Kail (Ed.) *Advances in child behavior and development*. New York: Wiley.
- Ladd, G. W., ve Burgess, K. B. (2001). Do relational risks and protective factors moderate the linkages between childhood aggression and early psychological and school adjustment? *Child Development*, 72, 1579-1601.
- Maykut, P., ve Morehouse, R. (1994). *Beginning qualitative research: A philosophic and practical guid*. London: The Falmer Press.

- MEB. (2014). *Milli Eğitim İstatistikleri. Örgün Eğitim*. <http://sgb.meb.gov.tr/www/milli-egitim-istatistikleri-orgun-egitim-2013-2014/icerik/95> (12.04.2014 tarihinde indirilmiştir).
- Miles, M. B., ve Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis: An expanded sourcebook*. (2nd ed.) Thousand Oaks and London: Sage Publication.
- Mulhall, A. (2003). Methodological issues in nursing research: In the field: Notes on observation in qualitative research. *Journal of Advanced Nursing*, 41, 306-313.
- Oktay, A. (2007). *Yaşamın Sihirli Yılları: Okul Öncesi Dönem*. 6. Baskı, Epsilon Yayınları, ., İstanbul.
- Önder, A., ve Gülay, H. (2010). 5-6 Yaş Çocukları İçin Okula Uyum Öğretmen Değerlendirme Ölçeği'nin Güvenirlik ve Geçerlik Çalışması. *International Online Journal of Educational Sciences*, 2(1).
- Patton, M.Q. (2002). *Qualitative Research & Evaluation Methods*, Sage, Thousand Oaks.
- Sturge-Apple, M. L., Davies P.T., Winter, M. A., Cummings E. M., & Schermerhorn, A. (2008). Interparental Conflict and Children's School Adjustment: The Explanatory Role of Children's Internal Representations of Interparental and Parent-Child Relationships. *Developmental Psychology*, 44 (6), 1678-1690.
- Yıldırım, K. (2010). Nitel araştırmalarda niteliği artırma. *İlköğretim Online*, 9, 79-92.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri (9. Genişletilmiş Baskı)*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

**ULUSLARARASI TÜRK EĞİTİM
BİLİMLERİ DERGİSİ Yıl:2, Sayı:2,**

NİSAN 2014